

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Romanorum Pontificum Cum Reflexionibus
Historicis**

Kolb, Gregor

Augustæ Vindelicorum, 1727

VD18 14497719

Seculum decimum quintum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70934)

artium peritorum superiùs dictorum eruditio summa, scientia incomparabilis, sapientia cœlestis & sanctitas perspicuis, iisque plurimis miraculis corroborata. Potior mihi etiam sit, oportet, gemini Concilii & totius Ecclesiæ authoritas, quàm unius viri ambitiosissimi simulque pertinacissimi, malè viventis ac morientis exemplum.

Seculum decimum quintum.

**CCIII. Innocentius VII. Sulmonensis
Italus.**

COSMUS Milioratus Sulmonæ honestis natus parentibus eam laudem tum ante, tum in ipso Pontificatu, vel ab ipsis Romanorum Pontificum obtreçatoribus, fuit promeritus, ut eorum unus Theodoricus Niemus de Cosmo postea Innocentio VII. verba multis digna calamis reliquerit, quibus ait, Cosmum fuisse *mitem, probum, benignum, castum, non superbum, non avarum, non cupidum, Simonia osorem, & experte in rebus agendis industriæ.* Eligendus & electus in Pontificem Innocentius juramentò se obstrinxit, renuntiaturum se quamprimùm Summæ Sedi, si perinde sua Ecclesiæ pax redderetur, & Petrus de Luna se Pontificem non gereret amplius. Verùm Ladislaus Neapolis Rex metuens sibi à Gallorum copiis, quò minùs suo juri aut dignitati Pontificiæ renuntiaret Innocentius, effecit, cogens eundem, unius Regis privato commodo postponere bonum universi. Is ipse tamen Rex ex amico in hostem Pontificis mutatus ex Ecclesiæ gremio ejici anathema meruit, in cujus gratiam receptus est equidem, sed absque suo merito, imò culpa sua majori Romanorum civium seditioni causam & ansam subministrans vice altera exaustoratus fuit à Pontifice: Romani quippe Proceres à Ladislao suffulti identidem novas excitârunt turbas, quas ut sedaret Innocentius, undecim, atque hos inter quinque Romæ natos creavit Cardinales. Verùm necdum sic sedata tempestate, Ludovicus Pontificis nepos incio ac invito Patruo gravissimam de Romanis civibus sumpsit vindictam undecim eorum necans, Detestatus est hoc facinus

CINUS

cinus Innocentius, cujus innocentiam præter alia Romanis civibus probavit plurimarum virtutum decor, quo ornatus diem suum obiit an. 1406, Sed. 2.

CCIV. Gregorius XII. Venetus.

POSTQUAM Innocentio VII. parentatum fuit, decem cum quatuor Cardinalibus locum electioni novi Pontificis destinatum ingressi, dictò sacramentò in sequentia puncta consensere: primò ut quisquis eorum electus fuisset Pontifex, is ad tollendum schisma juri suo renuntiaret, si etiam Petrus de Luna jure suo cederet. Secundò, ut ante sublatum schisma Pontifex in numerum Cardinalium neminem admitteret. His ritè jurejurando firmatis, & datà synographà munitis, Angelus Corarius Patriarcha Constantinopolitanus Latinus & Presbyter Cardinalis, ac eximius SS. Theologiæ Magister, communi omnium suffragio in Supremum Ecclesiæ Præsidem electus fuit, Gregoriquè XII. nomine insignitus. Vix nomen hoc in orbe Christiano innotuit, plus quàm alias schisma arde- re cœpit, Gregorio tamen Petrum de Luna ad cessionem juris sui per literas primùm, dein per Legatos invitante, atque suum exemplum offerente. Verùm Petro in suo proposito pertinaciter persistente, & conventus locum Savonam Italiæ urbem per importunum Gregorio Pontifici præscribente, per longas moras res protracta fuit. Periculum etiam Gregorio intendit Ladislaus Sicilia Rex, qui cum exercitu Romam ingressus Pontificem in vincula dedisset, nisi se protinus in Arcem S. Angeli recepisset, Cardinalibus fermè omnibus fugâ dilapsis. Româ Pontifex paulo post Viterbium; inde verò Senas, & mox Pisas pervenit: verùm ut Pisanum Concilium à Cardinalibus motu proprio indictum declinaret, Senas repetit; ubi, derelictus ferè à Purpuratis Consiliaris omnibus novos Cardinales creavit multorum doctissimorum virorum permotus tententis, qui juramenti religione non amplius ligatum Gregorium pronuntiabant. Interea Pisis Concilium à Cardinalibus, invitò Gregorio jam congregatum fuit, in quo & ipse, & Benedictus, seu Petrus de Luna locum cedere jussi sunt Petro Philargo in Candia insula nato, quem Alexandrum V. dixerunt. Cessit haudquaquam uterque æmulus, Gregorius fortan jure & meritò; immeritò Benedictus, qui Valentis in Hispania, quo aufugerat, se adhuc Pontificem gerere pergebat vanò titulo gloriosus. Gregorius

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

N^o

vero

verò, Arimini desertam ducens vitam, in Concilio denique Constantien-
si universorum votis respondit paratissimus obedire, non imperare. Obe-
divit itaque annis sex jam non Pontifex, sed Cardinalis, postquam annis
duobus imperare magis voluit, quam imperavit. Annus vitæ ultimus
Gregorio fuit 1417. quem octoginta, aut ut alii placet, nonaginta anno-
rum senex moriendo ita absolvit, ut an. 1623. corpus ejusdem nulla sui
parte læsum fuerit repertum.

CCV. Alexander V. Cretenfis.

PETRUS Philargus antea nominatus, in pueritia ostiatim dum vicium
rogavit, à viro quodam Minorum Ordinis Religiosissimo in Mona-
sterium Cretense admissus venit, ut ibidem primis litterarum ele-
mentis imbutus ad aram facientibus minister foret. Ex tantillo ministro
scientiarum Magister clarissimus creatus, Oxoniense in Anglia, Parisien-
se in Gallia, & alia in aliis regnis Athenæa rara eruditione illustravit. In
Longobardiam etiam delatus adeò inclaruit, ut hujus viri famâ permotus
Insubriæ Dux Joannes Galeacius primos eidem honores in arcano suo se-
nato obtulerit, Episcopus dein Vicentinis datus, & mox Novariensibus;
paulò post etiam Mediolani sacer Antistes præfuit. Ab Innocentio VII,
maximi quoque habitus, & ideo purpurâ & Legatione Longobardica in-
signitus, discordes Insubriæ populos plaudente tota Italia ad concordiam
reduxit. In solio Pontificio tandem constitutus, datus ad Imperatorem,
Reges, & viros Principes epistolis, diuturnum schisma ab ovo ad malum,
ut ajunt, novo examine discussum penitus tollere, sacram verò militiam ad-
versus Turcarum exercitus in Hungaria prope Semendriam Sigismundi
Regis victores accendere summò studiò laboravit. Ladislaum igitur Si-
ciliæ Regem, Ecclesiasticis in Italia bonis inhiantem, suò regnò exuit, quòd
nec Ecclesiæ jus suum reddere, nec sacræ expeditioni succurrere paratum
sciret. Lites quoque inter Clericos & Monachos de Administratione Sa-
cramentorum exortas, data nova Constitutione diremit, qua Mendican-
tium Ordinibus jus suum fuerat confirmatum. Munificentissimus adhæc in
quosvis pauperes Francisci pauperis filius hic fuisse legitur, adeò ut nihil
sibi penè reliquum servaret Pontifex: unde per jocum dicere fuit auditus
crebrò; *se divitem Episcopum fuisse, inopem Cardinalem, Pontificem verò men-
dicum factum.* Ejus proinde mortem luxerunt maximè mendici: quam
hæc

hæc inter ultima morientis verba adstantibus annuntiavit: *pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis.* an. 1410. Sed. m. 10.

CCVI, Joannes XXI, dictus XXIII, Neapolitanus.

BALTHASAR Coffa nobilis familiae juvenis tam Pontificio quam Cæsareo Juri Bononiæ dans operam, ex eoque Doctoratus laureâ ornatus Romam petiit; ab amicis verò, quibus valedixit, interrogatus, quò proficisceretur, respondit tum per jocum quidem, sed cum tempore serium: *Romam ad Pontificatum.* Et en! brevì spes consequendi tandem Pontificatum auroræ instar coepit eidem affulgere: à Bonifacio IX, enim in Pontificiam aulam quamprimùm admissus, dein verò Diaconus Cardinalis S. Eustachii, & mox Bononiæ Legatus fuerat creatus. In hoc aut simili officiorum genere multos transigens annos, Bononiam Mediolani Vice-Comitibus jure ademptam Ecclesiæ restituit. Longum etiam schisma execratus, inter præcipuos Pisani Concilii & Alexandri V, ab eodem in Sedem Pontificiam evecti, authores extitit. Tantæ igitur authoritatis cum jam fuisset in promovendo suo Antecessore, facilè sexdecim Cardinalium consensum vix non obscuris artibus sibi in Pontificem deligendo, etiamnum Bononiæ commoratus comparavit; multorum certè suspicionibus vel apertis querelis se obnoxium fecit, quòd vel armis vel auri adminiculo viam sibi ad supremum dignitatis verticem straverit. Supremi itaque Præsulis officio fundurus militiæ ducem potius, quam Pontificem egit; relicta enim tantisper tiarâ Pontificiâ sagum & galeam indutus Ladislaum Neapoleos Regem, aut ejus regni invasorem veriùs vicit, Ludovicò Andegavensi in Siciliae solium promotò, Pontificem tamen etiam tunc egit, cum Constantiæ Concilium congregavit, cni & ipse interesse coepit an. 1414. faciens initium à coronatione Sigismundi Cæsaris. Concilio autem huic ansam dabat maximam schisma gravissimum; tres enim Pontifices, aut fortè nullum numeravit tum Ecclesia Romana. Benedictus, Gregorius & Joannes erant, quorum ultimus præstiti juramenti non probè memor, insignia Pontificia haudquaquam deponere paratum se ostenderat, etsi Gregorium aut Benedictum exemplò

præeuntes conspecturus foret. Vim igitur cum sibi parari animadvertet, Friderici Austriae Archiducis auxilium & territorium petiturus, relicta clam Constantiam fugit Schaffhusiam; inde Lauffenburgum, ac denique Brisgoiae Friburgum, ubi per aliquot dies, datis crebro ad Concilium & ab eodem acceptis litteris, commoratus, ac tandem Constantiam reductus fuit; ibidem vero praesente Concilio depositus, & ne novas excitaret turbas, Manhemii aut Heidelbergae in custodiam per aliquod tempus est datus, cum in suo qualicumque Pontificatu perdurasset an. 5. E custodia denique vel elapsus, vel sponte emissus, Florentiam ad Martinum V. Pontificem contendit; cum in Vigilia Corporis Christi, uti vocat Ecclesia, publice ad ejus pedes advolutus haud alium, quam Martinum professus est verum, *unum ac legitimum Pontificem*, a quo proin perbenigne habitus Episcopusque Cardinalis Tusculanus & sacri palatii Decanus est promulgatus. Verum haud longo tempore novo hoc munere ac honore frui Joanni datum fuit; Florentiae enim vel dolore animi, vel morbo in visceribus latente, vel dato veneno extinctus diem suum obiit an. 1419.

CCVII. Martinus III. dictus V. Romanus.

CONSTANTIAE in palatio super lacum Acronianum extructo à
23. Cardinalibus electus est in Pontificem Otho de Columna
Diaconus Cardinalis D. Georgii, die Turonensium Episcopo D.
Martino sacra, in cujus proin honorem Martini III. sibi nomen indidit,
Virtutes & dotes varias hujus Pontificis summopere dilaudans Platina ad-
dit, tantam fuisse omnium de ejus assumptione laetitiam, ut praecredibili
gaudio suam homines laetitiam linguis explicare primitus vix potuerint,
Et sane hujus insoliti gaudii testis fuit maximus ipse Sigismundus Impera-
tor, qui nullo dignitatis suae habito discrimine conclave ingressus, grates
habuit summas Electoribus Pontificiis universis ac singulis, quod tantum
virum Reipublicae magna ex parte suppressae tam utilem ac necessarium e-
legerint. Ante ipsum vero recens electum Pontificem prostratus Cae-
sar pedes ejusdem veneratione summa fuit exosculatus. Novus itaque
Pontifex tanta omnium laetitia confirmatus, promovere ac continuare stu-
duit Constantiense Concilium, in quo aliquando numerati sunt Cardi-
nales

nales 27. Patriarchæ 6. Archiepiscopi 39. Episcopi 190. Abbates 147. Procuratores Archiepiscopales 16. Episcopales verò 400. Urbem stipare adhæc sunt visi Viri Principes, Comites, Barones ac Nobiles faciliè 16000. Post habitas 45. Sessiones ob gravissimas causas finivit Martinus Concilium, ex cuius unanimi sententia Joannes Hufs sectariorum in Bohemia antesignanus fuit combustus, Italiam igitur repetiit Pontifex, quem brevè secutus fuit Joannes quondam æmulus, tum verò inter Cardinales loco ferè principi collocatus, quòd Martino III. haud imperare, sed obedire strenuè didicerit vir aliàs militari spiritu elatus. Gregorius etiam paulò antè alter æmulus insignem promeritus est laudem, eò quòd remiserit Pontificis insignia Concilii arbitrio penitus relinquenda. Eiusdem proinde acta à Concilio fuerunt probata, & Cardinales ab eo creati dignitatem pristinam receperunt; ipse verò Gregorius Legatus Pontificius perpetuus constitutus pientissimè, sicut vixit, diem vitæ ultimum clausit an. 1417. Disparem longè exitum vitæ sibi ipsi paravit Petrus de Luna seu Benedictus; is enim, etsi à Martino III. Legatis & litteris ad emendationem sui fuisset humanissimè invitatus, annis 30. continuus Romanus Pontifex vivere & mori pertinaciter ambivit, commonens in agone etiam Pseudo - Cardinales duos, ut sibi vitâ defuncto successorem continuo substituerent, qui imperata haud segniùs fecerunt, quàm Petrus imperaverat; in Pontificem enim sibi delegerunt Ægidium Barcinonensem Canonicum, Clementem VIII. ab Hispanis paucis vocatum, qui cum de Pontificatu suo admodum angusto conservando desperaret, Episcopatu suo minore contentissimus vixit. Interea Martinus decreta omnia durante schismate consignata, iis duntaxat exceptis, quæ ad *Fidem & bonos Mores* pertinent, omnino sustulit & antiquavit. Rebus tamen tanquam incertis ac dubiis in Concilio Constantensi relictis consulturus magis Concilium aliud indixit, cuius congregandi opportunum locum Pavia, sed ob ingruentem mox pestilentiae morbum Senæ offerebant. Verùm etiam Senis congregatò Conciliò longiùs permanere integrum non fuit; Alphonsus enim Arragonum Rex Martino Pontifici, ob denegatum sibi Neapolis Siciliae Regis titulum, in sensus Petri de Luna causam in se suscipere & ansam gravissimis turbis præbere merito timebatur. Quare in sequens septennium Concilium Basileæ cogendum fuit dilatatum. Eum in finem Basileam misit Julianum Cæsarinum Cardinalem, Pontificis loco futurum Concilii Præsidem. In Bohemia tunc maximi

incendii instar excitata hæresis Germaniam maximè affligebat, cui simul & provinciis aliis ut opem ferret Martinus, præter subsidia alia in Rempublicam Christianam collata Gymnasium Heidelbergense, à Ruperto Palatinarûs ac Bavariæ Duce extructum, laudavit; Lipsiense verò, Merseburgense, & Eliense diplomatibus & gratiis permultis decoravit. Duodecim facilè Universitates, Lycea, aut Gymnasia in diversis Europæ partibus vel erexit, vel erecta amplificavit. Plura parantem mors apoplexiæ morbo accelerata Ecclesiæ Martinum eripuit an, 1431, Sed. 13.

CCVIII. Eugenius IV. Venetus.

GABRIEL Condolmerius vocatus patre Angelo defuncto viginti aureorum millia in pauperum turmas confertissimas distribuit, ut relictis Seculi curis cum socio Antonio Corario D. Augustini peteret monasteria, quibus incrementum daturi Venetiis Canonicorum Regularium Collegio D. Georgii in Alga dicto initium dederunt. Ibidem Antonius Corarius Gregorii XII, nepos studio honorandi Pontificem avunculum suum recens electum percupidus, juncto sibi socio Gabriele Romam contendit. Susceptus uterque à Pontifice perhumaniter, ac præter spem omnem amplissimis brevi dignitatibus est auctus: Antonium enim Bononiensi, Gabrielem verò Senensi Ecclesiæ præfecit Episcopum. Utrumque deinde, invito licet Patrum Senatu, in numerum Cardinalium assumpsit, utrumque suo munere haud perfunctoriè defunctum, Gabrielis certè operâ Martinus V. in Gregorii depositi locum suffectus, hujus sui promotoris studiò arduis in rebus fuit usus. Picentinâ & Bononiensi Legatione percelebris factus dum Romam revertitur, Pontifex salutatur haudquaquam novò commotus nuntiò: dum enim inter D. Augustini Canonicos etiamnum agebat, eremicolam sibi obvium habuit Prophetæ haud dissimilem: is Gabrieli Pontificios honores in multos annos prædixerat, Pontifex itaque coronatus Sigismundum Romæ Imperatorem Imperii coronâ exornavit; Concilium verò Basileense à Martino inchoatum, urgentibus Imperatore & Rege Galliæ, tum ad extirpandam Bohemorum hæresin, tum ad emendandos & in Germania & Gallia mores, aliquo tempore quidem continuavit, ejus verò progressus haudquaquam comprobavit: in eadem enim Synodo multa in præjudicium Romani Pon.

Pontificis acta meritò fuerunt reprobata. Hanc ob rem Ferrariæ Eugenius, licet invitis permultis Basileæ Patribus, aliam indixit Synodum, Florentiam deinde pestilentia vitandæ causâ translata, cui interfuere etiam cum Imperatore suo Palæologo Græci Episcopi, alique viri Ecclesiastici numerò facile septingenti, qui uno ore omnes sese iungebant Latinis, unico Marco Patriarcha Ephesino excepto, qui antiqui in Oriente schismatis pertinacissimus conservator permansit, secum in ruinam post biennii lapsum Græcorum permultos trahens. Inter hæc Basileense conciliabulum Eugenio Amadeum Sabaudia Ducem, tum verò Eremicolam opposuit Pseudo - Pontificem Felicem V. nuncupatum, qui ab Ænea Sylvio Concilii Legato sua ex eremo evocatus, atque in Concilio Basileensi fuit coronatus; sed & ab eodem Sylvio Aquisgrani, maximè in coronatione Frederici Cæsaris, Eugenio præhabito publicè derelictus, in Concilio demum Lausannæ anno 1449, celebrato omni suo, si quod habuit, juri valedixit, tum primùm universæ probatus Ecclesiæ, cum Pontificem se longè majorem in Nicolao V. fuit veneratus. Annis omnino viginti quinque Basileense conciliabulum perduravit, longo tempore suffultum maximè auxiliis Helvetorum; qui tamen à Gallis faciliè victi Basileam deseruere, dilapsis quaquaversum residuis Prælati, Concilii cujusvis auctoritatem Romani Pontificis sententiæ etiam Dogmaticæ præferentibus. Reges passim ac Imperii Principes partium diversarum studiis addicti, ab Ænea Sylvio denique persuasi Eugenio subscripsere, qui cum annis 16. ferè inter summas adversitates & intestina Italia bella perdurasset, malorum plurimorum mole tandem succubuit an. 1447.

CCIX. Nicolaus V. Lucensis Italus.

THOMAS Sarzanus patre Medico Serazena Lucensis agri urbe natus, postquam Bononiensis adhuc Antistes & Legatus ad Cæsarem Pontificus, Pontificatus honorem ferè deprecatus fuit, eundem denique communi omnium voce vocatus atque ferè coactus admisit. Noverat Thomam Sarzanum ante alios Æneas Sylvius; unde, *in commentario de rebus Basileæ*, in laudes ipsius his verbis excurrit; *tota urbs ex hujus assumptione letata est. Fuerunt, qui alium*
Ca-

Cardinalem, à quo majora sperabant, Pontificem factum magis optas-
sent; at hunc Papam nemo invitus vidit. Nemo ex Cardinalibus
fuit præter hunc nostrum, quem non aliquod excluserat odium: alii
Ursinensem, alii Columnensem, alium Galli, alium Catalauni formidabant: sed con-
scius omnium rerum Paraclitus hunc accepit, hunc præfecit, quem amaturos sciebat
omnes. Vidit scrutator cordium DEUS in hoc Patre summam humilitatem, hanc
exaltavit; vidit singularem justitiam, hanc premiavit; vidit præcipuam huma-
nitatem, hanc amavit; vidit prudentiam grandem, hanc delegit; vidit scien-
tiam prudentissimam, hanc Ecclesia sua sponsa præfecit; vidit exuberantem e-
loquentiam, hanc necessariam in Pontifice Maximo judicavit. Neque enim unâ
vel alterâ doctrinâ pollet, ut quidam ex nostris, qui una & hac minùs nota scien-
tia superbientes contemnunt exteras. Artibus septem, quas liberales vocant, sic à
pueritia imbutus est, ut omnia præsentia sint; Philosophos omnes novit; Histori-
cos, Poëtas, Cosmographos, Oratores, Theologos item; nam & sacris artibus ini-
ciatus est: Juris Civilis & Pontificii notitiam habet, nec Medicinam ignorat,
Provincias plurimas peragravit; Principes Christianæ Reipublicæ majores adi-
vit; in rebus maximis versatus est, & domus & civitatum regimina est expertus,
Quod si unquam sperare beatam Ecclesiam licuit, sub hoc Pontifice spes ista florebit:
nunc vulgò dicitur, exclusis vitis virtutes & doctrinas imperium habituras &c.
Hunc itaque Pontificem non tam ab hominibus, quàm Superis electum,
pridem revelante DEO cognoverat in somnis ipse Fridericus III. Impera-
tor à Nicolao sub annum 1451. cum Eleonora Imperatrice Regis Lusita-
niæ filia Imperii diademate ornatus. Is enim tum Romæ his allocutus est
verbis Nicolaum: cum Vienna (Legatus) à me recessisti, vidi per quietem me
Romam accessisse, à te autem corona insigniri; mirabar: somnò correptus non me
bene coronatum opinabar: cum id non Romanus, sed Bononiensis Antistes fecisset.
Experrectus somnium sprevi: at cum te Cardinalem & Pontificem creatum intelle-
xi, futurum credidi, quod somnia veram. Nicolaus igitur tanto vati præ-
cognitus Pontifex, contra Hussitas in Bohemiam, tum etiam in
Germaniam, tum in alia regna varias ob causas Legatos & litteras
misit, summè sollicitus, ut tria maxima mala vel omnino tollerent è
medio, aut saltem magna ex parte diminuerent. Inter eadem mala pe-
riculosum Ecclesiæ schisma fuerat, quod denique sublatum vidit, dum A-
madeum Sabaudia Sacerdotem Principem, ut amoveretur, promo-
vit;

vit; Cardinales verò & Episcopos Amadei amicos ab Eugenio IV. depositos pristinae dignitati ac officio restituit. Non ita facile malum alterum, Hussitarum nempe in Bohemia hæresis sopita fuit, quæ zizanio tum instar Ecclesiæ vineas latè infecerat. Tristissimum autem malorum omnium accidit Nicolao, dum auditis nuntiis intellexit, à Mahomete II. Turcarum Imperatore Christi ac Christianorum hoste juratissimo ipsam Constantinopolim & Peram expugnatas fuisse; Constantinum XI. Imperatorem inter Christianos Cæsares Constantinopoli ultimum in pugna cecidisse; Cardinalem Ruthenum Legatum Pontificium captum; Romanis Sacris in Orientis Imperio deinceps omni aditu interdictum iri. Ut tantis ritè occurreretur malis, omnem movit lapidem Nicolaus, cujus mandato Æneas Sylvius cum Divo Joanne Capistrano Francofurtum properarunt, ut hortationibus commoti Viri Principes cum Friderico Imperatore foedus inirent adversus Turcarum impetus, contra quos tamen ut pugnarent tardius & minus serio, ansam etiam præbuit Nicolai V. mors bellis in Italia gravissimis accersita an. Sed. 8. Christi 1455.

CCX. Calistus III. Valentinus Hispanus.

ALPHONSUS Borgia nobilibus in Hispania ortus parentibus, annis & scientiis maturus inter Doctores in Academia Ilerdensi etiam ipse Doctorem egit. Ibidem dein in Canonicorum veniens numerum auctore Martino V. Pontifice Valentinis denique Episcopus placuit. Ab Alphonso IV. deinde Aragonum Rege in Germaniam Legatus missus interesse noluit Concilio Basileensi, quoad illud legitimo Pontifici Eugenio IV. in rebus summi momenti adversari intellexit. Huic Legato imprimis debetur, quòd tandem Amadeus seu Clemens V. à conciliabulo Basileensi intrusus Pseudo-Pontifex Supremæ Pontificis potestati se subditum agnoverit. Meruit sanè vel hoc etiam facinore Valentinus Episcopus, ut eidem Vincentius Ferrerius Vates dignitatem Pontificiam prædixerit; qualem quàm non ambiverit, tunc maximè ipsimet Eugenio IV. commonstravit, cum sacram purpuram ab eodem sibi oblatam prius non acceptavit, quàm pacem à Pontifice Regi suo Alphonso impetravit pacis amantior, quàm honoris. Pontificios tamen honores an. ætatis suæ 77. consecutus votò sese obstrinxit, quo Divino Numini promissis se per vitæ suæ residuum haud ulli vel labori vel sumptui parciturum, ut Turca-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

oo

rum

rum Potentiæ supremis totius Europæ viribus occurreretur. Et summis fanè tunc opus fuerat viribus; Mahomet enim Albam Græcam cum ducentis suorum millibus arcta obsidione cingens, ægrè à Joanne Hunniade Hungarorum Duce ac Turcarum victore est repulsi; qui tamen barbari, ob Christianorum Principum maximè in Germania & Italia fœcordiam, novis ex Asia obtentis copiis universam Græciam & Albaniam suo subjecerunt jugo, Scanderbego ejusdem Duce strenuissimo, post egregias per annos viginti & ultrà continuas pugnas atque victorias, tandem etiam devicto. Dum igitur totus fuit in bello parando Calistus, mors telum in ipsam intendit ultimum an. 1458, ætatis 80. Sed. 3. quorum ultimo Divorum cœtui adscripsit DD. Vincentium Ferrerium, Edmundum Angliæ, Ladislaum Hungariæ Regem, & Rosam Virginem Viterbiensem.

CCl. Pius II. Senensis Italus.

ÆNEAS Sylvius Piccolomineus domi & ruri, cum genitore suo transiens primæ juventutis tempora, duos de viginti jam annos numerabat, dum Senas delatus ex amicorum consilio primis operam cœpit navare Grammaticæ elementis. Superatis velocitate maxima mansuetioribus litteris, Philosophiæ & jurisprudentiæ atque scientiarum aliarum regulis apprimè instructus permultis Viris Principibus à seeretis fuit; Dominicum enim Capranicum Firmanum Præfulem ac Card. ad Concilium proficiscentem comitatus est Basileam; deinde à consiliis esse cœpit Nicodemo Scaligero Frisingensi in Bavaria Episcopo; post hunc verò Bartholomæo Vice-Comiti Episcopo Novariensi; & mox Nicolao Cardinali Albergati, quin ipsi Romanorum Imperatori Friderico III, à quo Poëtarum lauro publicè fuit redimitus. Tantorum Principum tum itineris sæpè socius, tum eorum crebrò Legatus venit in Germaniam, Bohemiam, Sabaudiam, Galliam, Angliam, Scotiam &c. Redit ex his crebrò in Italiam, Mediolani, Neapoli, & multis aliis in locis nunc Cæsaris, nunc Concilii Basileensis mandata expositurus. Inter tot terrâ marique itinera præter plura vitæ discrimina ter maris fluctibus diu multumque jactatus, vidit tertia vice navigium suum submergi in Scotia, certò certius etiam periturus cum plurimis naufragium passis, nisi votò ad Dei Genitricem Virginem conceptò decem passuum millia nudis pedibus ejus in honorem absolvisset. Mediolani post paucos annos quinque supra septuaginta diebus continuo febris ardore & alterno frigore concussus recuperat.

perata demum valetudine ubi Viennam in Austriam ad Albertum II. Cæsarem pervenit, pestilentiae malo correptus post sex dierum intervallum Cælitum potius, quam Germani cujusdam Medici operâ convaluit. Hominibus itaque à Superis servatus Æneas Basileam rediit, in cujus Concilio variis perfunctus officiis laudem à plurimis sibi datam minimè aestimare coepit eo ex tempore, ex quo relictis ejusdem jam conciliabuli veriùs, quam Concilii partibus totus esse coepit pro Eugenio IV. ad quem à Cæsare Friderico missus Legatus, etsi dissuaderent plurimi probè memores, eorum quæ in Concilio contra Eugenium Æneas fecerat, venit, & priùs, quam Cæsaris causam exposuit, suam optimè egit, dum erratorum veniam petiit, & facilè à Pontifice impetravit. Renuntiatus paulò post Tergestinus, & mox Senensis Episcopus atque Legatus Apostolicus, in conventu Aschaffenburgico Moguntinum Præfulem, aliòsque Principes in obedientia Pontifici præstanda confirmavit, postquam hortante Friderico Cæsare Coloniensem ac Trevirensis Archiepiscopos, ab Eugenio IV. depositos, non amplius invito Pontifice pristino suo officio reddidit. Friderico etiam comes desideratus, dum Romam cum Eleonora Sponsa Cæsaris petiit, ab ore ejusdem has excepit voces: *Ecce, inquit Cæsar, Romam petimus, videor videre mihi, te Cardinalem futurum; neque hic tua fortuna conquiescet, alius evêhêris, Beati Petri solum te manet: cave, ne me contempseris, ubi id honoris consecutus fueris.* Æneas igitur Cæsaris oraculo futurus Pontifex in Conventu Ratisbonensi Imperatoris loco primus dixit sententiam; dein verò in Concilio Francofurtensi oratione duabus horis continuata Imperii statibus Ecclesiæ emolumentum & bellum contra Turcas majori animo suscipiendū enixè comendavit. Inter tam multa & ardua Æneæ negotia mortui sunt Eugenius IV. Nicolaus V. & Calistus III. cui post longas Electoralium suffragis electus in Pontificem Sylvius Pii II. nomen sibi selegit. Promulgatus jam Romanus Pontifex, litteras quamprimùm dedit ad Christianos Principes, quos ad arma contra Turcas capeffenda animavit. Quem in finem Concilium Mantuæ convocavit, in quo ex concordia Patrum sententia Decretum edidit, quo appellationem à Pontifice ad Concilium generale factam vel faciendam, tanquam irritam & jure etiam Divino vetitam declaravit. Finito Concilio Basileæ Academiam instituit; Senis verò plures Cardinales creavit, Patriæ suæ valedicens, quam novis ædificiis mirè exornaverat.

verat, in gravem denuo incidit morbum, ex quo convalescens Romam re-
meavit, ubi Thomam Palæologum, Constantini ultimi Græcorum Impe-
ratoris fratrem à Turcis suo ex Imperio pulsum, perbenignè excepit. Ro-
mâ ingentibus æstivis caloribus an. 1461. Tibur urbem abiit, in qua urbe
Carolo V. Francorum Regi morte lugubri tandem extincto parentavit,
haud oblitus præstiti ab eodem Ecclesiæ beneficii, dum Helvetos Basileâ
Carolus Victor dispulit. Romam regressus Carlottam Cypri Reginam suo
è regno à Turcis pulsam excepit, quæ proluxa oratione suum suorumque
subditorum exilium Pontifici inter copiosas lacrymas exposuit. Hac cum
solatio dimissâ D. Andreæ Apostoli caput in templo Vaticano collocavit,
Catharinam verò Senensem inter Sanctas Virgines coli præcepit. Cor-
finianum deinde nativitatis suæ oppidum muris cinctum ædificiis auxit, &
suo de nomine Pientiam dixit. Supervenere tum fortè Mathiæ Hunga-
rorum Regis Legati Pontificem adversus Turcas auxilium rogaturi; qui-
bus collaudata eorum in octoginta jam annos constanti operâ promissa
sunt à Pontifice stipendia pro alendis decem militum millibus. Hungaris
etiam & universæ Ecclesiæ opitulaturus magis contra Turcarum molitio-
nes foedus cum Venetis iniit Pius, cujus exemplum mox secutus Mathias
Rex cum Venetis sociâ arma conjunxit. Hoc foedere lætus Pontifex, ut
abitu ex Italia exercitui animos majores inspiraret, promisit se veniente
Philippo Burgundiæ inter Principes Duces pugnaturo ad Italicas oras usque
cum eodem profecturum. Verùm dum Româ Anconam pervenit, lethali
corruptus morbo collectis, quos secum duxerat Cardinalibus, Dei, Ec-
clesiæ & animæ suæ causam commendavit ultimam an. 1464. Sed, 5. In
agone cum Cardinale Papiensi plura locutus inter alia hæc addidit: *Scio
me, ex quo semel Sanctissima Dei Matri serivè me devovi, ab epidemia semel, à le-
thalibus languoribus sæpè, ex manifestis vitæ periculis sæpissimè erepium fuisse, ut
merito omnem vitæ, dignitatis & rerum mearum successum huic uni post Deum
debeam.*

CCXII. Paulus II. Venetus.

PETRUS Barbus ante Pontificatum dictus, ex nobili & pervetusta
Barborum familia originem traxit. Eugenii IV. ex sorore nepos
relictis studiis mercaturæ Venetorum more operam dare jam cœ-
perat; cum acceptis de Eugenii avunculi sui Pontificia electione
nun-

nuntiis mutato brevi vita propositio factis initiatus fuit inter Sacerdotes jam effulgens: elapso enim haud longo tempore datus est Episcopus Cervicensibus simulque Vicentinis, & mox Patavinis. Purpuram sacram paulo post ab Eugenio vestitus, a Nicolao autem ejusdem Successore D. Marci Cardinalis & Archipresbyter D. Petri fuit promulgatus, adfuturus in arduis negotiis & Legationibus Calisto III, quo vitam functo Mantuam & Anconam profectus est comes Pii II, quem ibidem paulo ante morbus pestilentiae non absimilis rapuit haud parciturus Barbo Cardinali, nisi mortis periculum evasisset, conceptio voto ad Lauretanam Virginem: cui proin pro accepto beneficio gratissimum se probaturus, in ejusdem honorem templum magnificum extruxit. Anconam Romam reversus communi omnium Patrum sententiam creatus est Pontifex, postquam ante electionem & ipse & reliqui Cardinales omnes in sequentia rerum capita dicto jurejurando consenserunt.

I. Ut omnes pro viribus caverent, ne bellum adversus Turcarum copias suscipiendum differretur.

II. Ut hunc in finem ante triennii lapsum cogeret Concilium.

III. Ut Cardinalitiae dignitatis major cura haberetur a Pontificibus deinceps eligendis.

IV. Ut Ecclesia bona custodirentur magis, ne diminueretur Ecclesiae Patrimonium.

V. Ut Cardinalium numerum ad XXIV, novus Pontifex restringeret.

VI. Ut neminem in Sacrum Senatum cooptaret, qui annum non excederet trigessimum, isque vel Theologus vel Canonista foret.

VII. Ut lapsos Cardinalium mores ad disciplinam reduceret.

Fuerunt leges adhuc aliae, ut refert Ciaconius, quae Cardinalium Collegio placebant, nec unquam earum pars displicebat Cardinali Barbo: is enim electus Pontifex juramenti religione se continuo ex parte minimum solvit: Cardinalium quippe sedes elevari magis curavit; multorum etiam proventus dato incremento auxit; tres item ex eorum numero selegit, quibus curae foret perpetuae cum Principum maximè Italicorum Oratoribus conferre consilia, de ratione belli contra Turcas promovendi. Hos ipsos aut fortè adhuc alios Cardinales constituit, quibus incumberet, teste Cardinale Papiensi; *convenire, meditari, conferre consilia, discutere utilia, quae censuissent ad ipsum deferre, Decretò munienda Apostolicò.* Cardinalium adhuc capita tegumento Damasceno aut serico exornari jussit. Inter

hoc tamen ornamenti genus effulgere maximè curavit tiaram Pontificiam, quam coronâ triplici longo tempore, ut ait Antonius Foresti, à Pontificibus non usurpatâ, & unionibus pretiosissimis lucidiorem effecit. Id singulare fuit Paulo II. quòd dies totos & noctes consecraverit perpetuis vigiliis & laboribus non sine fatigatione multorum, & multorum fastidio haud ipse fatigatus, etsi foret cibi ac potûs parcissimi. Ejus temporis magnam partem impendit expeditioni sacræ, de qua cum Scanderbego Albanæ Duce à Turcis post 20. annorum insignem ac pene incredibilem constantiam victo & pulso, atque demum etiam an. ætatis 73. mortuo per frequenter agebat. Memor insuper eorum, quæ Cardinales edito jurejurando sanciverant, viros tunc temporis in Romana Curia scientiis quidem insignes, non omnis tamen etiam gravioris culpæ expertes suis ab officiis removit; eos inter fuisse refert Platina, per celebres Oratores, Historicos, Poëtas, imò & utriusque Jurisconsultos. Quanta verò sit fides hinc adhibenda authoribus hæc dicentibus, suo testimonio probavit idem Platina, eos inter & ipse numeratus, qui Curiâ Romanâ exesse à Paulo sunt jussi. In hunc circo cum inveheretur calamo acerbissimo, in carcerem datus est, in quo bilem auxit in Paulum tum demum exonerandam, cum libertati fuisset restitutus calumniator vinculis longioribus haud indignus. Hactenus juxta omnium sententiam bene servavit Leges omnibus Cardinalibus communes Paulus; verùm, juxta aliquorum opinionem, gravis inconstantia labem admisit, dum ad abrogandas Leges cæteras, licet æquissimas & juramenti vinculo firmatas, impulit Purpuratos Patres, etsi invitissimos, non tamen invictos, si Joannem Carvagialem excipiamus, qui constanter Pontifici respondisse fertur: *quod juvenis non commisi, non committam senex, ut me rectè pœniteat: tibi propter has leges molestus non ero; tantum finito me dignitatis & conscientia meæ rationem habere.* Auctores abrogandarum Legum fuerunt Paulo inter ministros in aula Pontificia domesticos duo Præsules, purpuram magnopere ambientes, Stephanus nempe Mediolanensis, & Theodorus Tarvisinus Episcopus, quibus Cardinalium numerus novis Legibus nimium circumscriptus videbatur. Adeò subinde pravis consiliariorum desideriis succumbunt Principes maximi, quorum ante alios interest non nisi juri & æquitati ministrare. Hæc ferè erant, quæ egit cum domesticis: cum extraneis & quidem viris Principibus rem vix faciliorem habuit Paulus, si Fridericum III, Imperatorem demas, quem voti sui ob

ob recuperandam valetudinem emissi, & tunc exolvendi causâ Romam venientem honore Imperatorio exceperat. In Galliam verò Legatos misit, qui Senatusconsultum de abolenda Sanctione Pragmatica referrent; Legatos etiam Hispanos Romam ex Hispania missos haud in Urbem admisit, priusquam jurârunt, se Alphonso regium titulum haud denegaturos, quicquid frater Regis Henricus contrâ moliretur. Hisce gestis nec nimiam laudem, nec laude vituperium majus à posteris sibi promeruit Paulus, qui an. 1471. subitò correptus apoplexiâ malò præbuit morte suâ copiosam vituperii materiam hæreticis, quibus, cùm agitur de Pontificum peccatis, suspicio quævis potior esse consuevit quavis veritate.

CCXIII. Sixtus IV. Ligur Italus.

FRANCISCUS à Ruvere Ordinem Minorum D. Francisci ingressus anno ætatis suæ vigesimo, in Generali Capitulo Genuæ habito adeò peritè disputavit ac peroravit, ut faciliè omnium inter suos doctissimus fuerit habitus. Superatis deinde officiorum gradibus ferè omnibus Cardinalis, & demum septem supra decem Cardinalium suffragiis lectus est Pontifex, qui à paucis jam tunc vituperatus, à pluribus est summoperè laudatus. Vitio maximè vertebant Itali Sixto, quòd universam ferè Italiam bellis vexaverit nimum, Venetos etiam Herculi Estensi Ferrariæ Duci adversarios aditu Ecclesiæ prohibuerit. Laudi verò maximæ datum est, quòd adversùs Turcarum molitiones omnem curam intenderit præsertim ab eo tempore, à quo contra infidelium impetus Pontificem verbis efficacissimis animare fuit ausus Bernardus Justinianus Venetorum Legatus, qui latissimum Orientis Imperium, atque in hoc quatuor regna, viginti provincias cum ducentis urbibus in hostium potestatem jamjam pervenisse demonstravit. Quin adversùs hostes barbaros ut pugnaret authore Sixto Christianus exercitus, cœlum ipsum luculenter ostendit: ipsorum enim hostium quoque confessione, Crucis signum raro effulgens rubore cum Magna Virgine & Christi Præcurfore Joanne Baptista pugnae adesse est visum. Ejusdem Magnæ Virginis *ab omni labe Conceptioni* favere studuit, postquam tantæ Patronæ favoribus pestilentia morbum vel omnino Romæ extinctum, vel maxima sui parte sublatum sensit. Haudquaquam tamen tanquam Dogma Fidei definiit quicquam, contentus Ecclesiæ præcepisse, ne disputationibus supervacaneis Immaculatam DEI Matris Conceptionem

ptionem impugnarent, simulque omnes ab omni sinistra abstinerent censura, placituri Virgini potissimum; si ejus festum à Sixto IV. institutum luce Decembris octava ritu solenni celebrarent. Eum in finem sacellum Immaculatæ Virgini dedicatum in templo Vaticano ipse erexit. Divorum etiam venerationi augmentum daturus Cœlesti eorum Societati adscriptum declaravit DD. Bonaventuram ac Joannem Bonum, hunc D. Augustini, alterum D. Francisci in Religioso Ordine filium virtutibus ac miraculis exornatissimum. Quin Ordinem etiam alterius D. Francisci de Paula nimirum, & alterum D. Augustini Discalceatorum, ut vocant, ceteris Religiosis Ordinibus annumeravit. Cardinalium insuper numerum triginta quatuor capitibus auxit, ex numero autem mortalium ipse excessit an. 1484. Sed. 13. pauperis Francisci vestem etiam in morte subter vestimentum Pontificium indutus.

CCXIV. Innocentius VIII. Genuensis.

IOANNES Baptista è vetusta Cyborum nobilitate Cybo cognominatus, Tomacellis etiam Neapolitanis sanguine conjunctus patrem natus est Aaronem Cybo, qui Regis Neapolis vices summa cum laude egerat. Juventutem Genuæ litteris ac scientiis exornavit, quibus apprime instructus nuptias deinde cum paris sibi nobilitatis sponsa celebravit. Verùm mortis arbitrio libertatem brevi est denuo consecutus; mortua enim conjuge Sacerdotis quamprimùm, paulò post autem Episcopi statum amplexus Romam petiit, ubi omnium sibi benevolentiam morum suorum suavitate ac rerum omnium eruditione summa adeò sibi conciliavit, ut Sixtus IV. in *Prelatum domesticum atque Datarium*, ut appellant, sibi Baptistam elegerit, quin Cardinalitia dignitate eum ornarit. Variis deinde Legationibus percelebris ab eodem Pontifice Sixto peridoneus est judicatus, ut Fridericum III. Cæsarem & Mathiam Corvinum Hungaria Regem multis jam annis exitiali bello decertantes conciliaret, tum ut conventui Norimbergæ indicto Pontificis nomine præfens adesset, quamquam aliis dein negotiis impeditus Germaniam haud viderit. Anno demum 1484. viginti quinque Patrum suffragiis Pontifex Maximus renuntiatus Innocentii VIII. nomine internosci à Pontificibus voluit, eligens hoc sibi symbolum: *ego in innocentia mea ingressus sum*, Pontifex coronatus munus suum Pontificium tanta omnium laude aggressus

gressus fuit, ut univerſorum amorem ac æſtimationem facilè fuerit promeritus, pacis ac concordie encomiis maximè inſignis; Venetos enim à Sixto IV. ab aris interdictionis remotos Eccleſiæ continuò reſtituit; per connubium verò inter Ferdinandi Neapoleos Regis patrualem Ludovicum & neprem ſuam Baptiſtinam celebratum, univerſos Italiae Principes novo pacis foedere conjunxit. Italiae lætitiæ auxit etiam Zizinus Bajazethis II. Turcarum Imperatoris frater Romam ex Rhodo inſula perductus captivus, qui tantæ arrogantie ſuæ teſtimonium palàm omnibus prodidit, ut cum omnis generis ac conditionis viros ad pedes Summi Pontificis advolvi cerneret, ſimulque ipſe, ut parem venerationem Innocentio exhiberet, commonefieret, tamen ne quidem caput inclinaret; quamvis eum haud lateret, à fratre Bajazethe Romano Pontifici præter Hieroſolymæ reſtitutionem proſus regia offerri munera, ut fratri redderet captivum fratrem quantocyus jugulandum. Majorem adhuc lætitiæ materiem Innocentio & univerſæ Italiae dabant nuntii ex Hispania allati, qui Ferdinandi Regis Catholici reportatâ victoriâ Granadam, poſtquam 760. annis ſub Mahometanorum jugo gemuerat, recuperatam; Mauròsque unà cum Judæorum 800000. ex tota Hispania abactos; nec non Chriſtophori Columbi Genuenſis Geographi operâ Europæis hæcenus non cognitam Americam, modò autem detectam nuntiabant. Plus ſpei faciebant Pontifici quatuor exercitus jam rebus neceſſariis inſtructi, nimirum Friderici Imperatoris, Regis Ferdinandi Spani, & ipſius Innocentii ſimulque Regis Gallie eò omnes intentiſſimi, ut Orientis Imperium Mahometis jugo liberatum ſuaviori Chriſti jugo redderent. Verùm ſpem omnem Innocentio mors ademit an. 1492. Sed 7. poſtquam an. 1485. D. Leopoldum Austriæ Marchionem ob vitæ ſummam integritatem & patratorum miraculorum copiam rogantibus Friderico & Maximiliano Imperatoribus Divorum albo inſeruit.

CCXV. Alexander VI. Valentinus Hispanus.

RODERICUS Borgia, ex vetuſta Lenzoliorum Valentie Familia oriundus, patrem habuit Godefredum Lenzolium equitem Hispanum, matrem verò Iſabellam Borgiam Calixti III. Pontificis ſororem.

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Pp

rem.

rem. Borgia ab avunculo vocatus, litteris quàm moribus clarior juvenis, audita Calisti III. Pontificis electione haud dubius de consequenda brevi purpura Romam petiit, ubi primùm Archiepiscopus Valentinus; dein verò Cardinalis Diaconus *D. Nicolai in carcere* & S. R. E. Cancellarius est promulgatus. A Sixto autem IV. Episcopus Albanus, & paulò pòst Portuensis institutus, Legatus venit in Hispaniam; quod munus dum ipse plùs æquò ambivit, haud feliciter perfecit, ab omnibus avaritiæ & superbiæ maculâ notatus. Fuerunt, qui ob avaritiam Deo dedisse pœnas dixerunt, dum periclitanti Roderico vix vitam conservare licuit ex naufragio, in quo præter turbam reliquam quinque & sexaginta ex ejusdem domesticis homines periêre, quos inter numerati sunt Episcopi tres, Jurisconsulti duodecim, Equestris Ordinis sex. Ex Hispania in Italiam regressus quamvis nec suos nec suorum mores emendâisset, tanta tamen erat uni huic Cardinalium cum ambitione conjuncta potentia, ut licèt præter filiam quatuor numeraret filios inter multa sacrilegia susceptos, moribus etiam nec patre nec matre multùm meliores, tamen dignissimis quibusvis insuper habitis ipse viginti duorum Electorum suffragiis sit nominatus Supremus in orbe Pontifex. Quàm parùm hæc Pontificis electio fuerit probatâ Superis, cœlum luculentis testimoniis comprobavit; ex viginti enim duobis iisdem Electoribus non pauci fuêre, qui vitam non nisi inter sumas rerum angustias in exiliis & carceribus vel datò venenò terminârunt. Non absimilem vitæ exitum naçû sunt ipsi etiam hujus Alexandri filii, parentum sceleribus & suis criminibus haud meliorem mortem & sortem promeriti. Pœnas Alexandro infligere visus est vindex Deus etiam, dum Ferdinando Neapolitanorum Rege mortuo, ingentes turbæ fuerunt in Italia præcipuè excitatæ; cùm enim Carolus VIII. Gallia, & Ferdinandus Catholicus Hispaniæ Rex Neapolim armis repeterent, gravissimi belli tumultibus territus, simùlque à subditis Neapolitanis derelictus Alphonsus, Ferdinandi mortui Regis filius, jus suum in fratrem transferens Monasterii claustra toti Neapoleos regno præhabuit necessitate quidem; melioris tamen etiam vitæ desiderio compulsus, quam annò proximò mors pientissima sine opratissimo coronavit. Interea in ancipiti positus, variisque inconstantia motibus agitatus Alexander nunc Gallis nunc Hispanis favebat, ut sibi suisque nunquam deesset. Eum in finem varia excogitabat officiorum novorum genera atque nomina, ut magnam auri summam non absque Simoniæ scelere reciperet.

peret. Mortuo autem vel in ipso ætatis flore Carolo Gallorum Rege, cum Ludovicus Aureliæ Dux, hujus nominis deinde Rex duodecimus, regnum Neapolitanum & Insubrum ducatum hæreditario jure ad se pertinere contenderet, hujus amicitiam amplexus Alexander cum eodem pepigit foedus, Ferdinando Catholico, Friderico Neapolis Regi, Sfortiæ Mediolanensium Duci, nec non Florentinis ac Venetis summoperè exosum: accerrimè igitur pugnis inter Hispanos & Gallos maximè decertatum fuit, donec denique duce ac victore maximo Gonsalvo Galli victi totum Neapoleos regnum Hispanis cesserunt. Hactenus parùm vel ipsis popularibus suis Hispanis placuit Pontifex Hispanus, cujus tamen sententiam æqui bonique consuluerunt Ferdinandus Catholicus, & Joannes II. Lusitaniæ Rex, dum gravissimam litem inter utrumque sic composuit, ut de obtento India tractu longissimo ac latissimo pars Orientem versùs Joanni, pars verò altera æqualis Occidentem versùs Ferdinando deinceps subderentur. Hæc de Alexandro VI. quem etsi vitia notiores magis, quàm virtutes dederint, non desunt tamen Auctores, qui ejus virtutes per temporum intervalla orbi & urbi exhibitas multis modis dilaudant: haud paucos enim Historicos invenire est hunc ferè in modum loquentes: *in Procerum Romanorum clade (quod incredibile videri possit) nullus in urbe tumultus fuit Alexandri VI. summa auctoritate prohibitus; nulla arma audita: omnia ipse obire, parùm in rebus arduis cuiquam fidere solebat. Idem in otio solutissimus, in metu constantissimus, nunquam negotia voluntate dimisit. Res in multam noctem protrahere somni cibi que parcissimus. Artes liberales se non cohibeat, admirabatur & aestimabat, Juris præsertim scientiam. Salaria Doctoribus, stipendia militibus, mercedem operariis nunquam differre, ne dum auferre visus; ejus rei gratiâ filii sui exercitum obsequentiissimum habuit. In annonæ difficultate, quæ bis eo regnante contigit, ita diligenter urbi providit, ut plebs nullum ferè incommodum senserit. Inerat adhuc Alexandro ingenium sublime, memoria capacissima, eloquentia ad persuadendam maximè idonea, ut nemo clariùs ipso rem proponeret, nemo acriùs defenderet, nemo quò vellet hominum voluntates potentiùs impelleret. Tantis scilicet Alexander instructus erat dotibus, ut si frænum vitæ invenisset, omnium unanimi sententia meritis fuisset orbi imperare universo. Ut tamen ultrà annos 11. non imperaret, effecit venenum à pocillatore Pontifici casu porrectum, quod aliis hospitiibus studio erat præparatum.*

Reflexiones Historicae supra Seculum XV.

QUO magis appropinquat suo centro pondus ex alto ruens, eò vehementiori motu labitur. Ita Hübnerus, quò proximior est Lutheri temporibus tanquam suo scopo ferè præcipuo, eò pluribus & crassioribus petit calumniis Lutheri obices Romanos Pontifices. Ne itaque nimiùm longus sim in refutandis quibusvis Hübnerianis scommatis, leviora relinquam, graviora autem paucis perstringam. Ait Hübnerus:

- I. Innocentius VII. à Pontificiis Electoribus electus est in Summum Pontificem ea lege, ut si Benedictus XIII. suo juri renunciare pararet, etiam ipse jure suo cederet, haud futurus Pontifex amplius. Verùm pacis hujus deinde admonitus ex monitoribus suis aliquot capite plecti, alios de fenestra præcipitari jussit.
- II. Joannes XXIII. à noctua fuit impeditus, quò minùs Concilium Romæ inchoaret ad tollendum schisma longissimum.
- III. Idem ab aliis arguitur, quòd negarit *Vitam futuram & Carnis Resurrectionem.*
- IV. Martinus V. Joannem Gerson Lutetiæ Cancellarium in exilium expulit Lugdunum, eò quòd invito Pontifice Ecclesiam Romanam valde corruptam intenderit ad frugem reducere.
- V. Sub Felice V. celebratum est Concilium Basileense, in quo statutum fuit, Concilium esse supra Pontificem.
- VI. Eugenius IV. cùm vocatus Basileam non comparuisset coram Concilio, eam ob rem depositus, & hujus loco confirmatus fuit Pontifex Felix V.
- VII. Æneas Sylvius seu Pius II. validis argumentis probavit, Concilium esse supra Pontificem: electus autem ipse Pontifex Mantuæ in Concilio contrarium statuit: unde emanavit dictum istud: *multa Æneas probavit, quæ Pius damnavit.*
- VIII. Paulus II. palàm edixit, omnes litteratos esse hæreticos.
- IX. Alexander VI. quatuor liberos spurios suscepit ex Vanocia scorto Romano &c.

X. Hoc

X. Hôc Seculô studiorum ac litterarum promotores extiterunt Antonius Sabellius, Hermolaus Barbarus, & Joannes Picus Mirandulanus reformationis brevi ad futurae prodromi.

Responsio I. ad I.

QUA fiducia Hübnerus scribere sustineat, ab Innocentio VII. aliquot ex Romanis civibus occisos fuisse, captu perquam difficile est: ex omnium enim Historicorum consensu constat, Ladislaum Neapoleos Regem fallacissimum fraudibus suis id unum curasse solertissimè, ut modò Romanum Pontificem contra Romanum populum obarmaret, modò hunc adversus Summum suum Præsulem excitaret: quò nefandò studiò illud effecit, ut orta seditione Romæ gravissima cives Romani catervatim ad Innocentium properârint, vim ultimam eidem illaturi, nisi subitò furori cedere didicisset. Pontifex itaque tumultum omnem à se amoliturus seditionas turmas ad Ludovicum nepotem suum inter Romanos eximia æstimationis Ducem dimisit, ut exulceratis animis fieret satis. Verùm cum præsentè Ludovico seditio vires sumeret, is in arena à præcipiti ac violento consilio opem quærens armatis suorum militum manibus undecim civium Romanorum partem de fenestris præcipitari, partem in frustra concidi vel jussit vel permisit. Audita civium Romanorum cæde vehementer indoluit, & nepotis sui præcocem iram non minùs, quàm Romanorum seditionem improbavit Pontifex. Ita ferè rem refert Onuphrius Panvinius & cum hoc RR. Historici plerique, qui meritò Platinam reprehendunt, quòd civium Romanorum necem Innocentio magis, quàm Ludovico ejusdem nepoti imputârît. Et quid ni Platinam reprehendant Historici, cum ipse sibi haud obscure contravenisse suis verbis notatus fuerit? ait enim, *Romanos etsi multis incommodis ex obsidione circumventos rogasse tamen, ut Pontifex ex fuga Romam rediret.* Afferit ad hæc: *erat Innocentius, natura comis & blandus, Pontificii simulque Juris Civilis peritus adeò, ut facillè homines tum rationibus, tum suavitate dicendi in sui ipsius sententiam alliceret.* Atqui non ita acceptus civibus Romanis, parùmque comis, blandus, & Jurium peritus fuisset, si per summam injuriam undecim cives indictâ causâ occidisset. Tu verò, Hübnerè, quàm fidelem te Historicum probes, ipse testetur Platina, ex quo tecum tui focii hauserunt virus hîc suum. Platina ortæ seditionis

claram reliquit mentionem, tu facis nullam. Platina Ladislai Regis cum populo Romano societatem adversus Pontificem expressit, tu de Ladislao alium files. Platina Ludovici nepotis carnificinam adduxit, tu de Ludovico nec formas litteram, tibi solus est reus Innocentius, quia reum cupis. O præclarum Historicum, qui ut famam sibi à posteritate conciliet, dum non invenit, fingit infames Pontifices!

Responsio II. ad II.

UT Pontifices Romanos obscuræ volucris auguriò contemptibiles reddat Hübnerus, in suppetias vocavit noctuam, cujus strepitu Joannem XXIII. dictum Pontificem ab inchoando Romæ Concilio absterritum fuisse scribit. Talis itaque volucris plumas ut & ego deprehenderem, perlegi authores tam Veteres quàm Recentiores; eorum tamen apparuit nullus, qui vel de noctua, vel Concilio Romæ jamjam inchoando verbum faceret. Solus Platina hæc habet; *cùm in conventu Pisano constitutum esset, ut ad certum tempus Concilium haberetur, ne alibi transferretur, celebraturum se id Romæ prædixit Pontifex.* At de Concilio Romæ congregato alium silet; quin neminem fugit, Concilium Constantiæ mox initium accepisse. Noctua hæc igitur vel Hübneri, vel similis volucris pullus est, qui fugere consuevit lucis radios, amantior tenebrarum; nullius enim auctoris testimoniò fretus, nec ulla rationis luce radians sub die apparet; lateat igitur aeternum in Hübneriano nido, nigrae gallinae domicilio noctua hæc.

Responsio III. ad III.

MAgis terrere quavis noctua debuisset Joannem XXIII. error hic novissimus, si tamen à via veritatis adeò aberravit, ut *vitam alteram & carnis redivivæ æterna gaudia* negarit. Demus tantisper, ita graviter hallucinatum fuisse Joannem, quid tum sequetur? an idcirco erravit Pontifex Romanus? an erravit tanquam Caput universæ Ecclesiæ? neutrum vincet adversarius, imò contrarium nolens volens fatebitur: notissimum enim vel ipsis ruricolis est, Concilii Constantiensis tempore Gregorium XII. Benedictum XIII. & Joannem XXIII. de Pontificis dignitate conservanda acriter decertasse. Divinare proin etiam hodie licet, sed non facile deprehendere, quis tum ex tribus æmulis fuerit Romanus Pontifex. Non deerunt hic, qui nullum fuisse scribant, cum Sedem Pontificis
tunc

tunc viduam agnoscant. Errârit itaque, per me licet, tam graviter Joannes XXIII. non idcirco erravit Romanus Pontifex: aut si hic errâisset, an erravit ut *Caput Ecclesiæ*? an errorem hunc suum tanquam *Dogma Fidei* agnovit, aut Ecclesiæ tenendum proposuit? Fac, testes omni exceptione majores sistas, & confitebor tibi, Joannem Pontificem incertum potuisse errare, atque in errorem voluisse inducere totam Ecclesiam, quæ tamen suum in Joanne necdum agnovit Pontificem; imò ut certò non esset Pontifex, Joannem incerto suo jure spoliatum ac privatum dedit. Plura Lectori hac de re suggeret C. Bellarminus lib. IV. de Rom. Pont. c. 14. cujus ego ultima verba hic refero: *Deinde in sessione (Constantiæ) duodecima recitata sententia definitiva Concilii adversus Joannem Papam, & breviter recensentur causæ damnationis & depositionis ejus; nulla autem mentio erroris aut hæresis fit, quod certè est argumentum evidens, non potuisse probari, quòd Joanni Papæ fuerat objectum circa hæreses: si enim id probari potuisset, debuisset primo loco recenseri inter causas damnationis, cum nulla sit justior causa judicandi Pontificem, quàm nota hæreses; imò nulla sit alia causa, ob quam judicari ritè queat.*

Responsio IV. ad IV.

UTrùm Parisiis Lugdunum venerit exul Joannes Gerson; an venerit, eò quòd de emendatione Romanæ Ecclesiæ liberiùs, quàm Pontifici audire allubebat, verba fecerit; an denique hanc ipsam ob causam à Martino V. in exilium missus venerit, quis est, qui non jure formidet ac dubitet? solus Hübnerus cum paucis fortè sociis rem habet exploratissimam, nulla in re hæret dubius. Audiamus igitur Brietium Historicum de Gersonis obitu fol. 746, ita differentem: *mortuus est quoque ætatis an. 66. Lugduni, quò secesserat in voluntarium exilium, propter odium Philippi Burgundi, de excussis in Synodo Constantiensi Joannis Parvi articulis Joannes Gerson, magnum Academiæ Parisiensis lumen, ejus quondam Cancellarius. Eò autem secesserat, ut Joannis fratris sui Cælestini consuetudine uteretur &c.* Etsi itaque Gersonis dicta & scripta Romanis Pontificibus minùs probata fuerint, velut indicare videtur idem Brietius; quòd tamen à Martino V. in exilium pulsus Lugdunum venerit, & quidem ob allatam causam, apertè satis inficia-

ficiatur idem author. Tu verò, Hübnerè, Martinum V. Pontificem, quem orbis propemodùm univèrsus summis laudibus constanter profectus est, ommissis omnibus ejusdem præclarè gestis, univèrso orbi exosum reddere conaris. Platina profectò in dilaudandis Pontificibus haudquaquam nimius, uti refert Ciaconius, postquam quatuor permagna folia Martini encomiis implevit, hac denique coronide laudes ejus absolvit: *hic autem vir in omni vita integer, Pontificatus sui annò quartò-decimò Romæ apoplexiâ moritur ætatis annò sexagesimò tertio, sepeliturque ejus mandato in basilica Constantiniana comitante populo Romano, comitante Clero non aliter flente, quàm si Ecclesia DEI, si urbs Roma unico atque optimo parente orbata fuisset.*

Responsio V. ad V.

QUALE Concilium fuit Basileæ, talis Pontifex fuerat Felix V, neuter nimirum sacris Canonibus conformis, præcipuè si finem conciliabuli spectare lubeat, in quo abscedentibus ultrò Episcopis pene remanserunt soli Pseudo-Sacerdotes, qui, quod lubebat, statuebant libertatis suæ studiosi magis, quàm disciplinæ Ecclesiasticæ: penitus oblii etiam morem veterum Conciliorum, in quibus nemini licuit sententiam dicere, nisi fuerit par aut major Episcopò, aut certè ab his missus Legatus. Mirum proinde nemini videbitur, si intelligat, à conciliabulo Basileensi statutum fuisse, ut Concilium deinceps esset supra Summum Pontificem Felicem nempe V. qui probè noverat, à quo acceptos ferret honores Pseudo-Pontificios. Sed de his plura dabunt responsa proxima.

Responsio VI. ad VI.

IPSE satis proditum cupis Hübnerè, quale Concilium denique Basileæ celebrarit, dum ais, vocatum à Concilio haudquaquam comparuisse Eugenium IV. hunc proin depositum, & ipsius loco Felicem V. confirmatum fuisse Pontificem. Agere nimirum coeperunt judicem illi, qui necdum didicerunt sustinere officium advocati, ut suas vel aliorum tuerentur partes audiente judice. Stuporis res plena meritò est visa Romanæ Ecclesiæ, quæ nunquam hæcenus inaudit, Pontificem à Concilio legitimo fuisse citatum: Caput à membris, Pastorem ab ovibus, aut verius à lupis, qui sub ovinis pellibus Basileæ latebant, & ovile Divini Pastoris

ris

ris in hædorum stabulum convertere, hoc est, pervertere laborabant Hufitarum haud obscuri fautores. Atque his iudicibus dum non subiecit se Eugenius Pontifex, laudatur summoperè ab Hübnero Felix Pseudo-Pontifex, mercenarius Conciliabuli Basileensis.

Responsio VII. ad VII.

SI maluisset omnino silere de Pio II. Hübnerus, veluti filuit de plerisque Pontificibus optimè meritis, tunc facile à quovis adverso telo sese expedivisset; sed cum in vituperium trahat, quod summæ laudi vertendum erat, hinc non uno tantum telo nobis modò petendus patet. Historici personam sustinere audet Hübnerus, & tamen de laudatissimo Pontifice, qualem Pius II. unanimi omnium sententiâ se probavit, aliud ferè non scribit, quàm hæc modicissima; *Multa Æneas probavit, quæ Pius II. condemnavit.* Notissimus mihi Hübneri genius & sensus est, intendit nimirum dicere; *honores mutant mores, & sæpè totum hominem.* Nisi scilicet Æneas Sylvius fuisset consecutus Pontificios honores, nunquam in Concilio Mantuano decrevisset iis prorsus contraria, quæ in Concilio Basileensi suò etiam suffragiò primùm probavit. Itane Hübnerè, tu firmiter persuades tibi, & tecum tui loci? amabo, ne te nimium des præcipitem, fac, mecum penitiùs rimeris Æneæ Sylvii ætates singulas, & tunc absque scrupulo, si sapias, mutabis animi tui sententiam. An. 1405. mundo natus est Æneas; an. ætatis 18. primùm litteris cœpit navare operam; an. ætatis itidem suæ 26. Christi 1431. cum Cardinale Capranico Basileam petiit, cui sicut & aliis magni nominis viris à secretis per annos octo, usque nimirum ad annum 1439. fuit, quo tempore Amadeus Sabaudia Dux à conciliabulo Basileensi Eugenio IV. jam octo annorum Pontifici est oppositus, haudquaquam dissentiente Sylvio, Annis quatuor aut quinque etsi Patrum pars maxima deserto Felice seu Amadeo adhæssisset Eugenio, sua tamen in pertinacia substitit Basileæ conciliabulum usque ad annum 1443. aut 44. At haudquaquam ita substitit Æneas; is enim an. 1441. Friderici III. Cæsaris vestigia ita secutus fuit, ut inter duas litigantium Patrum partes viam mediam eamque tutissimam elegerit nec Eugenio, nec Felici cum incerto Cæsare adhærens. Annos natus 40. Christi 1445. à Friderico missus Legatus ad Eugenium Romam pervenit cunctis stupentibus, quòd non cunctaretur accedere ad Pontificem, quem juvenis Æneas multorum maximè

motus exemplis Basileæ verbis, scriptis & factis Amadeo Pseudo-Pontifici postposuisset. Tum verò ipse coràm mutatae mentis indicem ostendit plaudente Roma univerfa. Audi ipfius Cæsarei Oratoris Æneæ verba ad Eugenium prolata: Prius, inquit, Sanctissime Pater, quàm Cæsaris mandata referam, de me ipfo pauca dicam. Scio multa de me tuis auribus inculcata esse, neque bona, neque digna relatu, sed neque mentiti sunt, qui me tibi detulerunt: plurima ego, dum Basileæ fui, dixi, scripsi, & feci, quæ infra dignitatem tuam videri poterant, non inficior: at non tam tibi nocere, quàm Dei Ecclesiæ prodesse mens mea fuit. Erravi, quis neget? sed neque cum paucis neque cum parvis hominibus: Julianum Sancti Angeli Cardinalem, Nicolaum Archiepiscopum Panormitanum, Ludovicum Pontanum, tuæ Sedis Notarium sum secutus, qui Juris Oculi & veritatis Magistri videbantur. Quid Univerfitates, & alia orbis Gymnasia referam, quorum pleraque adversum te sentiebant? quis cum tantis hominibus non errasset? verùm ego, ubi errorem deprehendi Basileensem, fateor, non statim ad te convolavi, quod plerique fecerunt, sed verius, ne ab errore in errorem prolaberer; sæpe in Scyllam incidunt cupientes vitare Charybdim, ad eos me contuli, qui neutales habebantur, ut ab altero duorum extremorum ad alterum non sine consultatione ac mora transirem. Mansi ergo apud Cæsarem tribus annis, ubi dum magis ac magis contentiones audio, quæ inter Basileensem, & tuos Legatos fuerunt, nihil mihi dubii relictum est, quin te penes sit veritas. Atque hinc factum est, ut cupienti Cæsari ad tuam me Clementiam viam facere non invitus parcerim; sic enim me in tuam gratiam redire posse sum ratus. Nunc apud te sum; & quia ignorans peccavi, pro tua Clementia mihi ut ignoscas oro. Cui Eugenius Pontifex: Scimus te, inquit, cum multis deliquisse, sed errorem fatenti non possumus non ignoscere: Ecclesia namque pia Mater neganti debitum, nunquam remittit; fatenti nunquam retinet. Tu jam veritatem tenes, cave, ne relinquas eam, atque bonis operibus divinam gratiam quaerito: eo in loco jam degis, ubi & veritatem tueri possis, & Ecclesiæ prodesse. Nos injuriarum posthac præteritarum oblii, te bene ambulantem & amabimus, & paterno sinu fovebimus. Hunc in modum anno ætatis suæ 54. electus fuit in Pontificem: annis igitur facilè 16. aut pluribus ante Pontificatum totus contra Felicem pro Eugenio stetit. Quæ itaque Æneas antea probârat, eadem Æneas condemnaverat: nihil in ipfo sibi vendicavit Pii Pontificis nomen, nihil novum officium, nihil nova dignitas, nihil novi honores, totum tribuit sibi com-
perâ

perta veritas, iustitiæ virtus & Romanorum Pontificum legitimè electorum Divina vocatio, ac summa per Dei gratiam morum integritas. Fac fingas & hictibi, Hübner, Æneam Sylvium usque ad electionis suæ diem perstitisse ea in sententia, quæ erat Conciliabuli Basileensis, mutasse verò animum, postquam electus est Pontifex; utrumne hanc ob causam Pium II. cuiusdam erroris vel argues, vel condemnabis, ut Æneam absolvas? quasi verò Lutherus, Calvinus, Joannes Huls & Wicleffus &c. non longè diversa mentis & sententiæ fuerint ante mutationem, aut, si malis dicere, reformationem suam. Si itaque sincerè, ut par est, nobiscum agas, velut nos tecum, fatebimur ambo cum omnibus passim Historicis, Pium II. talem ac tantum fuisse Pontificem, in quo grandem sibi positum obicem offendunt quicumque demum Romanæ Ecclesiæ adversarii; ab infimo enim ad supremum dignitatis gradum ita ille ascendit, ut summi ac infimi, quod ultra in Pio II. desiderarent, vix invenerint, ejusdem singulari eruditione, doctrinâ, scientiâ, experienciâ, prudentiâ, providentiâ & summâ morum integritate penitus convicti.

Responsio VIII. ad VIII.

TAMETSI Paulum II. nonnulli auctores apertè fati reprehendant, iis tamen plena nequaquam fides est adhibenda; unus enim Platina aut certè Platinae socii fuerunt, qui Paulum hunc posteritati contemptibilem reddiderunt. Ecqua fide hos dignos censebimus? fuit nempe, ut passim perhibent Historici, amantior Paulus virtutum, quàm litterarum; hanc ob causam cum in aula Pontificia viros permultos scientiis quidem sed & vitiis magis, quàm virtutibus insignes deprehendisset, eos procul abesse iussit aulâ Pontificiâ, ringentibus cunctis, ad quos manumissio pertingebat. Quisquis his meis dictis adhibere fidem abnuit, lustret vel perfunctoriè solum Platinae de Paulo II. folia perpauca, & continuò audiet lector, latrare eum canis instar mordacis adversus Dominum suum insurgentis. Eò audaciæ suomet certè testimoniò testatur Platina sese devenisse, ut libello publicò eoque acerbissimò Pontificem Paulum infamârit,

Virorum Principum iram & arma vindicia eidem minitatus fuerit, ad Concilium adversus Pontificem appellationem tantillus homuncio intendit. Ne mireris itaque, Hübner, si in Platina legas, Paulum respondisse: *omnia jura in scrinio pectoris sui recondita esse; Item, omnes litteratos esse hæreticos.* Ut nimirum Pauli Pontificis mentem assequaris, ponderandæ tibi sunt rerum tum præsentium permultæ circumstantiæ. Pontificem accusare Supremum, majorem ac superiorem ipso Pontifice judicem velle inquirere, ad hunc *sibi* majorem Pontifice judicem deferre Pontificem, dum irâ frendens ac demens minitabatur Platina, respondit Paulus: *omnia jura in scrinio pectoris sui recondita esse*, significans furioso homini, nemini judicum jus majus posse competere, quàm sibi Pontifici ac Supremo judici: litteratos verò omnes hæreticos, aut hæreticis certè non ab similes esse eos, quibus parvi momenti est virtutis pretium, nullum sceleris odium. Et procul dubio constuas docuit experientia, viros permultos scientiis licèt exultos, virtutibus tamen destitutos in via lubrica ita incessisse, ut facili lapsu in hæresin deflexerint. Adhæc multorum populorum loquendi modus id pridem obtinuit, ut quoties eorum quispiam irâ effervescit, toties eos dicere hæreticos consueverit, quos sibi admodum molestos esse compererit. Simili ferè modo Lutherani eos solent inclamare Papistas, quos Catholicis vel modicè tantùm addictos suspicantur, vel non omnino contrarios experiuntur. Si hæres, num vera sint isthæc omnia, ne molestum sit tibi pluribus inspicere auctores Historicos non suspectos. Imò hac super re Platinam non malè præoccupata mente consule, & absque difficultate tibi veritas obviabit: dicet enim tibi inter alia hæc Platina: *Paulus in omnibus rebus videri voluit acutus & doctus.* Si namque Paulus in aliis ita oderat doctrinam, quo pacto in se & Cardinalibus suis doctrinam tantoperè æstimavit? qua ratione in omnibus videri voluit *acutus & doctus?* en quomodo hæc & similia cohæreant! Perge obsecro legere Platinam, & faciliè deprehendes authorem in fine libri sui omnia corruptentem. Pessimè profectò egit is causam suam, dum inter copiosas calumnias suam finiit Historiam Pontificiam; loco nempe libri sui ultimo malè descripsit Pauli II, Pontificis vitam, imò non Pauli, sed suam.

Respon-

Responsio IX. ad IX.

Cùm auctorum alii sint, qui Alexandrum inter melioris notæ Pontifices numerent, uti Abraham Bzovius, & Petrus Justinianus nobilis Venetus cum Stephano Forcatulo Gallo; alii verò, qui nigrò prorsus calculò denigrent, uti sunt Panvinius, Petrus Bembo &c. alii demum, qui nec inter Pontifices optimos nec pessimos censendum existiment; hinc viam mediam fore tutissimam auctores judicârunt multi, inter quos Joannes Mariana lib. 27. c. 2. ita scribit: *multa, inquit, de Alexandri vitæ famâ, quæ nulli parcit, tum scriptò prodita sunt, an vero, an ex invidia, non facillè dixerim. Omnia conficta temerè fuisse non arbitror.* Dum itaque Pontificum censores non Pontificii Alexandrum VI. sibi ob oculos ponunt, optaverim ego, ut simul Historicos hoc nomine dignos suum in conspectum admittant, bene gnari, eos malle veritati cedere, quàm cum paucis adulato-ribus de crimine Pontificem omnino absolvere plurium ore reum. Nec tamen existiment hîc qualescunque Romanorum Pontificum hostes, aperiri sibi campum, in quo ipsis jam liceat velut victoribus triumphum canere: meminerint enim in primis, Alexandrum VI. minimè Dei spiritu vocatum occupasse Sedem Divini Pastoris; baculum & peram petiit, postulavit & ambivit, & idcirco saccum aurò plenum Simoniacis mercatoribus obtulit, diversus omnino à ducentis & pluribus Summis Episcopis, qui cum honores fugissent maximè, ipsos honor Pontificius non fugit. Meminerint non minùs, multa crimina Alexandro Pontifici ab obtreçtatoribus objici, quæ Pontifex non admisit. Ut res planior evadat, paululùm ad examen vocabimus totam Alexandri ætatem. Diem natalem habuit in Hispania anno Domini 1431, tumulo illatus est anno 1503, annos univèrsim moriens numeravit 72. postquam sedit Pontifex annis 11 annum igitur primum supra sexagesimum ætatis suæ vel agebat vel jam impleverat, dum Præsul Romanus est promulgatus; scelera proin plura, quæ admisit, nemo in annos Pontificios rejiciat, præcipuè verò illa, ex quibus prodierunt sacrilegæ proles quatuor; cum harum singulæ dudùm antea pubertatem adeptæ sint, ut omnium fert Historicorum consensus. Probè notanda hæc tibi putes, Hübnerè, qui peccatorem Alexandrum maluisse ita describere, ac si carnis vitiis totus immersus fuisset, dum fuit Pontifex, nisi crimina filiorum jam ætate provectorum ita tibi placuissent, ut

simul patrem & noxios filios omnium oculis proponeres. Etsi igitur multa admiserit scelera Borgia & juvenis & Cardinalis, non eadem tamen commisit & senex & Pontifex. Verùm macæfisi animi Hübner! Lutherum tuum nunc in medium producam, ut cum Alexandro VI. de innocentia certet. Ille profectò palmam feret, & quod in Alexandro tam ardentè desideras, in Luthero tuo consequèris prosperè. Natus est Lutherus Eislebii an. 1483. An. 1503. Erfurdii Philosophiæ Magister creatus eodem nempe anno fuit, quo vitam finiit Alexander VI. An. 1516. apertos errores docere non dubitavit. An. 1517. contra Patres Dominicanos palàm ad populum dicere, eosdem apertæ Simonix arguere, varias theses ipsis oppositas mordicùs defendere, Indulgentiarum valorem extenuare, novas identidem, easque apertè erroneas doctrinas in vulgus spargere, contra ipsum Moguntix Archiepiscopum insurgere, Pontificum Romanorum potestatem oppugnare, Jus Pontificium in foro publico concremare, Pontificem Anti-Christum appellare, Romanæ Fidei nuntium remittere, Saxonix Electori suo Protectori assentari in rebus cunctis & adulari, reddituum Ecclesiasticorum jus tribuere, Ecclesiæ Caput dicere, morum libertatem passim relaxare, votis religiosis ac habitu contemptis monialem sibi duplicatò sacrilegiò jungere, cum eadem in annos multos perpetuis sacrilegiis sese polluere, sacrilegas proles suscipere, usque ad annum ætatis 63. Christi 1546. pertinaciter in erroribus suis persistere &c. Si fortè nimius tibi videar, Hübner, in recensendis Lutheri maculis, edoceri à te cupio excessum meum authyperbolem. Profectò ex tuis libellis, quæ attuli hætenus, collegi ferè omnia, in hoc uno à te diversus, quòd illud ego vitium Lutheri appellaverim, quod tu virtutem nominas. Et ob hoc ipsum vehementer obstupear hic ego religionem tuam in tomulis tuis centies expressam, qua Pontificum Romanorum quorundam modò Simoniam, modò ambitionem, modò impudicitiam, modò doctrinam tuò judiciò hæreticam &c. tanquam extrema abominaris vitia, & tamen in Luthero atque hujus sectatoribus hæc ipsa vitia non modò tanquam crimina non agnoscis, sed virtutum selectissimarum loco haberi desideras. Si jam ambigas, num Alexander VI. num Lutherus scelere insignior fuerit, consule ipsos Lutheri libros, pondera insuper authores, qui utriusque gesta typis mandârunt; tum verò quovis sinistro affectu seposito te tibi met judicem sistito. Hoc si præstiteris, parùm, imò minimè, laudabis mecum equidem Alexandrum,

drum, sed minùs extolles etiam Lutherum magnæ reformationis vel auctorem vel adiutorem principem.

Responsio X. ad X.

VERBORUM constantiam in Hübnerianis tomulis tum aliàs sæpe, tum de ultimis etiam hujus Seculi Pontificibus, quis est, qui non perspiciat? eodem nempe Seculo & penè eodem folio uberrimè traducit Alexandrum VI. tanquam Præsulem Veneri maximè deditum, dum tamen paulò antè asseveravit, *Antonium Sabellicum, Hermolaum Barbarum & Joannem Picum Mirandulanum, utpote viros doctissimos, exitisse reformationis brevè adfuture prodromos.* Si penitiùs inspexisses, Hübnerè, horum singulorum mores aut doctrinam, dictæ reformationis haudquaquam dixisses prodromos. Ego eosdem tibi non ex auctore Pontificio, sed tibi Scriptore ferè similimo notissimos dabo, ut major tuorum apud te sit autoritas. Inspice igitur discursus Academicos Coburgenses, quos quinquies jam typis repetitos esse gloriatur Godefredus Ludvvig Director & Professor Coburgensis. Is postquam fol. 424. Hermolaum Barbarum tanquam virum valdè doctum dilaudavit, claudit laudes ejusdem his penè verbis: *in colloquio cum Sathana instituto scire desideravit, in quo consisteret Aristotelica entelechia, seu Actus & Perfectio.* Fol. 427. dum enumerat Antonii Coccii Sabellici libros copiosos, finem enumerationi suæ hunc imponit: *mortuus est Sabellicus lue Venerea, & reliquit ex una suarum concubinarum filium spurium.* En tibi auctorem non Pontificium! en reformationis tuæ præclaros prodromos, quorum prior cum Sathana, alter cum meretricibus commercia habuère! Picum tandem Mirandulanum inter religionis tuæ vel novatores vel reformatores cur numeres, haud dispicio: hic enim cùm tempore Innocentii VIII. circa annum 1486. editò librò nongentas theses ex omni scientiarum genere stupente Romæ universâ doctissimè propugnâisset, tredecim ex iisdem propositiones deprehendère ac notavère Inquisitores; quas tamen Picus ea ratione explicavit & exposuit, ut à sana doctrina diversum nihil continere vel ipsò iudice Innocentiò fuerint judicatæ. Cæterùm harum author Mirandulanus in rebus omnibus sese constanter subjecit menti Romanæ Ecclesiæ, paratissimus id tenere semper, quod ipsa docet ac docuit. Mores suos doctrinæ conformavit, præsertim in ultima vitæ suæ periodo, cùm procul à curis Seculi & deliciis animæ suæ ac salutis æternæ curam

in

in se susceperit ferè unicam à solitudinis, pœnitentiæ, & virtutum plurimarum fructibus messem exspectans, quàm sanè copiosam collegisse anno ætatis suæ 32, ex Scaligero & alijs auctoribus tradit Antonius Foresti Historicus Italus.

Seculum decimum sextum.

CCXVI. Pius III. Senensis Italus.

MORTUO Alexandro VI. tumultus ingens Romam universam turbaverat; Cæsar enim Borgia, Alexandri filius, thesauris Ecclesiæ direptis Vaticanum cum duodecim suorum militum millibus circumcinctum tenebat, simulque Hadriani molem præsidii muniverat, Electores Pontificios eò adacturus, ut non nisi acceptissimum sibi eligerent Pontificem. Ut tamen in malo proposito non persisteret, evicere tum Gallia, tum Hispania cum Romani populi Oratoribus, qui Borgiam oratione sua adeò permoverunt, ut Urbe egressus liberam Cardinalibus eligendi potestatem concesserit. E consilio fuerat Oratorum petitis quamprimum gratificari; armatus enim Gallorum exercitus à Georgio Ambrosiano Cardinale Rhotomagensi à Campania Romana vocatus haud difficulter armis impetrasset, quod ne precibus à Borgia negaretur, timebatur. Post longam igitur contentionem libera omnino electione renuntiatus denique fuit Pontifex Franciscus Piccolomineus Pii II, ex sorore nepos Pius III. deinceps appellatus. Avunculo suo sese constanter exhibuit gratissimum, & acceptorum beneficiorum memorem; ab eodem enim acceperat, ut omnibus disciplinis & præsertim Jurisprudentiâ excultus jam anno ætatis suæ decimo septimo Senensibus Archiepiscopus designatus, & paulò post in Purpuratorum Senatorum numerum fuerit cooptatus. Annis deinde & consiliis maturus sub Paulo II, & Sixto IV. Legationibus variis, in Germania maximè apud Fridericum Imperatorem, defunctus fuerat, quibus se omnibus idoneum probârat, ut imperaret omnibus Pontifex Supremus. Ipse etiam Cæsar Borgia de novi Pontificis electione maximè anxius intellecto Piccolominei nomine adeò se permutatum ostendit, ut Ecclesiæ suæ thesauros haud agrè restituerit, quamquam
Urli-